

**“Жас суретші”
үйірмесінің бағдарламасы.**

Таскала аудандық Балалардың мектептен тыс жұмыс орталығының қосымша білім беру педагогы Жалмуханова Гулдана Набиевнаның "Жас суретші" үйірмесінің бағдарламасына

Сын - пікір

Балалардың мектептен тыс жұмыс орталығының қосымша білім беру педагогы Жалмуханова Гулдана Набиевна мұғалімдерге көмекші құрал ретінде ұсынып отырған кітапшасында балаларды сурет салу әдістерін көрсетуді ұсынады.

Оның бұл бағдарламасы оқушының шығармашыл тұлға ретінде қалыптаса отырып, бейнелеу өнерінің жана, тың әдіс - тәсілдерін үйрене келе, өз мүмкіндіктері арқылы өзін - өзі бағалауды үйретеді. Бағдарлама балалардың жас ерекшеліктерімен оқу деңгейлеріне қарай көркемдік білімге қол жеткізу мен қатар оқу жетістіктерімен өз беттерінше шығармашылықпен айналысуға толық мүмкіндік алуға бағытталған.

Жұмыстың тақырыбы толық ашылған, қойылған мақсат - міндет орындалған. Қолданылған іс-тәжірибелік материалдар сенімді, қорытындылар негізделген, бұл жұмыстар тәжірибелік маңызға ие. Мұнда тұлғаны шығармашылық тәрбиелеуге, адамның дарындылық келбетінің қалыптасуына ерекше мән беріледі.

Мектеп мұғалімдеріне әдістемелік бағыт беруші құрал ретінде пайдалануына болады. Сондықтан бұл әдістемелік іс-тәжірибе жұмысы аудан, облыс көлеміндегі мектептерге қолдануға лайықты деп есептеймін.

Пікір жазған:

Қ.Сәтбаев атындағы

ЖББОМ бейнелеу өнері пәнінің

жоғары санатты мұғалімі:

Турешова Г.Б.

Таскала аудандық білім бөлімінің оқу-әдістемелік кабинетінде қаралып, аудандық қосымша білім беру педагогтеріне таратуға ұсынылды.

Хаттама №14 Күні 14.10.2020 жыл

Құрастырушы:

Жалмуханова Гулдана Набиевна

Балалардың мектептен тыс жұмыс орталығының қосымша білім беру педагогы

Рецензент:

Г.Б. Турешова

Қ.Сәтбаев атындағы ЖББОМ бейнелеу өнері

пәнінің жоғары санатты мұғалімі

Бұл бағдарлама қосымша білім беру педагогтеріне жұмыстануға арналған.

Бағдарламаның мазмұны

1. Түсінік хат.....	5
2. Кіріспе.....	6
3. Бағдарламаның мақсаты мен міндеттері.....	7-8
4. Бағдарламаның мазмұны мен құрылымы.....	9-10
5. «Жас суретші» үйірме бағдарламасының тақырыптық – күнтізбелік жоспары	11-12
6. Бағдарламаның сурет салу дайындығына арналған сабақ үлгілері.....	13
Тақырып 3: Графика, кескіндеме, композиция және безендіру бойынша сурет салу. Күзгі орман.....	13
Тақырып 8: 2 немесе 3 заттан құралған тұрмыстық натюрморт.....	14
Тақырып 12: Геометриялық және сызықтық перспективалар.....	18
Тақырып 15: Түрлі графикалық материалдармен сурет салудың әдіс - тәсілдері.....	21
Тақырып 18: Ақ пен кара түстерінің үйлесімділігін табу.....	23
Тақырып 22: Қарапайым интерьердің суреті.....	25
Тақырып 28: Мозаика. Дән тұқымынан мозаика құрастыру.....	30
Тақырып 30: Сәндік натюрморт.....	33
Тақырып 33: Сәндік пейзаж.....	36
Тақырып 34: Адам бейнесінің конструктивті суретінің ерекшеліктері.....	39
7. Қорытынды	45
8. Пайдаланылған әдебиеттер	46

Түсінік хат

Оқу бағдарламасында бастапқы оқу жылында оқушы академиялық сурет пәнінің әліпбиін үйренеді. Онда баланың жас ерекшеліктері ескерілген.

Академиялық сурет пәні оқушыға керекті құрал - жабдықтарды көрсетумен қатар оларды пайдалану жолдары түсіндіріледі. Балаларға түрлі салынған суреттермен кітаптарды көрсету арқылы қызығушылығын арттыруға болады. Сонымен қатар мұғалім қарындашты қалай ұштау керектігінде үйретуі тиіс. Сабақтағы кездесетін еңбек қауіпсіздік ережелерінде айтып өтуі керек.

- Қойылыммен танысу. Оны қай қырынан салатынын тандау.
- Берілген тапсырмаға қандай көлемде қағаз керектігін ажырату, қағаз бетіне дұрыс үйлестіру.
- Заттарды салудағы сурет заңдылықтарымен танысу.
- Оларды штрихтау, градацияны үйрену.
- Түрлі материалдармен жұмыс жасау техникасын үйрену.

Осының барлығын оқушы мұғалімнің көмегі арқылы, түсіндіруі нәтижесінде іске асыра алады.

Оқу бағдарламасы жеке тұлға қалыптастыру сатысында өзіндік үлкен рөл атқарады. Оқушы шығармашыл тұлға ретінде қалыптаса отырып, бейнелеу өнерінің жаңа, тың әдіс-тәсілдерін үйрене келе, өз мүмкіндіктері арқылы өзін-өзі бағалауды үйренеді.

Жаңа оқу бағдарламасында өткен жылғыдағы сурет салу мен натюрморт салу кезеңдерімен перспектива, конструкция заңдылықтары оқу сыныбы жоғарылаған сайын күрделеніп келеді. Көкжиек сызығынан, көз деңгейінен төменгі жазықтықта орналасқан натюрморттар, гипстан жасалған разеткалар мен қатар түрлі пішінді денелер, интерьер тақырыптары қамтылады.

Ұзақ мерзімді қойылымдар жас суретшінің негізгі білім алу сапасын шындай түсері хақ. Бұл жерде түрлі, сан алуан күрделі пішіндегі заттарды сала отырып, сол арқылы натюрморт салудағы заңдылықтарды қолданып, сурет салудың түрлі әдіс-тәсілдерін үйрене алады.

Кіріспе

Оқу бағдарламасы жеке тұлға қалыптастыру сатысында өзіндік үлкен рөл атқарады. Оқушы шығармашыл тұлға ретінде қалыптаса отырып, бейнелеу өнерінің жаңа, тың әдіс - тәсілдерін үйрене келе, өз мүмкіндіктері арқылы өзін - өзі бағалауды үйренеді. Бағдарлама балалардың жас ерекшеліктерімен оқу деңгейлеріне қарай көркемдік білімге қол жеткізу мен қатар оқу жетістіктерімен өз беттерінше шығармашылықпен айналысуға толық мүмкіндік алуға бағытталған.

Әрбір бала ерекше және дарынды - ол іске асып бітпеген мүмкіншіліктер әлемі. Мұғалім мақсаты да баланың шығармашылық қабілетін жетілдіруіне мүмкіндік жасап, дарынын дамыту. Бала кезінде бәрі сурет салады. Көргенін қағаз бетіне түсіргісі келеді. Бірақ, ол бәрінде бірдей жақсы шыға бермейді, өйткені неден бастап салу керектігін және нені қолдану керек екенін білу қажет. Сурет салу баланың кеңістіктік ойлау, елестету қабілетін, эстетикалық талғамын дамытады, еңбексүйгіштікке тәрбиелейді. Барлығы да бала кезден басталады. Бір нәрсені білу және оны жасауға деген ұмтылыс кішкентай адамның бойында болатын құбылыс. Баланың абстрактілі, логикалық және эмоционалды ойлау, көңіл бөлу, бақылау және елестету қабілеттері дұрыс бағытта дамыған жағдайда тәрбие процесінің оң нәтижесін көруге болады.

Үйірмеге қатысатын балалар - ерекше қабілеті бар және бейнелеу өнеріне, жалпы өнерге деген қызығушылығы жоғары балалар. Балалар күрделі натюрморт пен шектелмей бөлме ішінің суреттерін, интерьер салуды қолға алады. Сонымен қатар оқушы салған суреттің үйлесімділігімен ғана шектелмей, оған қоса заттардың неден жасалғанын, қандай материал екенін, қойылған маталардың (драпировка) реңін көрсете алу деңгейіне жетуі керек. Егер балаға бейнелеу сауаттылығын үйретпесек, өсе келе ол өз суреттерінің шындыққа жанаспайтындығын түсінеді. Өз-өзіне деген сенімсіздік пайда болып, сурет салуды тоқтатуы мүмкін. Сондықтан, мұғалімге тек қана баланың қызығушылығын арттырып қана қоймай, сурет салудың жаңа әдіс-тәсілдерін, техникаларын үйрете отырып, шығармашылық дағдыларын дамытуы қажет.

Мақсаты: Оқушылардың шығармашылық қабілетін дамыту, шыдамдық мен тезімділікті қажет етіп, алдарына қойған мақсатына жетуге талпынуға, шеберлікке, еңбексүйгіштікке тәрбиелеу, баулу.

Бастаған жұмысын тыңғылықты, дер кезінде аяқтап шығуға дағдыландыру. Қабілетін, белсенділігі мен ой еңбегін эстетикалық мәдениетін дамытудағы міндетті негізінен сурет салуда жүзеге асыру.

Міндеттері:

- Жұмыс орнын ұйымдастырып, тиімді пайдалану. Керекті құрал-саймандарды ұқыпты ретімен орналастыра білу.
- Оқушылардың еңбек ету іскерлігі мен дағдысын қалыптастыру;
- Сурет салуға деген шығармашылық көзқарасын қалыптастыру;
- Оқушының ерекшелігін ескере отырып, дарынды балалармен жекелеген жұмыстар жүргізу;
- Оқушылардың бір - біріне деген дұрыс қарым - қатынасын қалыптастыру;

- Ой өрісін дамытып, сурет салуға деген ынта - ықыласын нығайту;
- Оқушыларды өзінің жеке басы үшін ғана емес, сонымен қатар жалпыға ортақ пайдалы іс үшін еңбек етуге үйрету;
- Салған суретін аяқтап шығуда табандылық танытуын қадағалау;
- Қоғам өміріндегі еңбектің, өнердің маңыздылығын түсіндіре отырып, еңбек, өнер адамдарын құрметтей білуге тәрбиелеу, жетелеу.

Күтілетін нәтиже:

- Дарынды балалар мәселесін зерттеуге қатысты философиялық, психологиялық, педагогикалық, әдістемелік әдебиеттер зерделенеді.
- Ғылыми – әдебиеттердің сараптамасы негізінде дарынды балаларға сипаттама беріледі.
- Балалардың дарындылық қасиеттерін анықтауға арналған әр түрлі әдістемелер жинақталады.
- Балаларды оқытудың инновациялық технологиялары жалпыланады.

Үйірме жұмысының ұйымдастыру формалары:

- Жеке
- Жұптық
- Топтық

Нәтиже:

- Ой-пікірлерін ашық айтады.
- Өз идеясын ұсына алады.
- Өз ойларын болжап, тұжырымдап сурет салуға үйренеді.

Ікемділігі: Іс жүзінде білімді практикада қолдана білу.

Бағдарламаның мазмұны мен құрылымы

I. Кіріспе - 2 сағат

Сурет деген сөздің мәні. Техникалық қауіпсіздік. Бейнелеу өнерін оқудың қажеттілігі. Суретті өмірмен байланыстыру.

II. Бейнелеу өнерінің адам өміріндегі орны - 16 сағат

Оқушылардың көңіл-күйлерін, сезімдерін ояту, көркемдік талғамы мен танымдық көзқарастарын дамыту.

III. Түстану ерекшеліктері - 20 сағат

Түстерді бір-бірінен ажырата білуге жаттықтыру. Монотипияны дұрыс жасай білуге үйрету. Қылқалам орнына саусақты пайдалана отырып сурет салуға үйрету. Палитрада белсенді жұмыс істеу барысында әр түрлі реңктерді алу дағдыларын, түспен жұмыс істеу дағдыларын дамыту.

IV. Сызықтық перспектива - 16 сағат

Перспективалы жазықтықта денелерді бейнелеу. Бұрыштық перспективалар. Геометриялық немесе сызықтық перспективалар. Қарапайым денелердің перспективадағы көрінісі. Геометриялық денелердің сызықтық конструкциялары. Сызықтық перспективаның заңдылықтарын зерттей отырып, суретте орынды қолдану. Жалпы перспективада, картиналы жазықтықтардағы түсу нүктелерін меңгере отырып, заттардың пішінін шығаруды үйрену.

V. Графика - 28 сағат

Графика туралы ұғым, суретші-графиктің материалдары, сурет салу материалдары және техникасы: қарындаш, қалам, фломастер, көмір, пастель, борлар және т.б. Сызықтардың көп түрлілігі (жінішке, жуан, тік, толқынды, байсалды, үшкір, спираль түрінде оралған) және олардың белгілік сипаты, сызық, штрих, дақ және көркем бейне, қарындашпен жұмыс істеу тәсілдері, көкжиек сызығы. Ағаштарды, құстарды, аңдарды бейнелеу: ортақ және өзіндік сипаттары.

VI. Интерьер көрінісі - 20 сағат

Интерьердің толық және бұрыштық перспективасы. Интерьердің тондық қатынасын шешу. Қарапайым интерьердің суреті. Бөлме іші (стол, стул, бөлмедегі заттар). Бейнелеу өнерінің негізгі

заңдылықтарының бірі – перспектива заңдылығының ережелерімен таныса отырып, бөлме ішіндегі заттарды бейнелеу. Перспектива жайлы білімдерін кеңейте отырып, интерьердегі заттардың құрылысын, түрлі бағыттағы жазықтықтардың реңдік қатынастарын ажырату.

VII. Сәндік қолданбалы өнер - 24 сағат

Қазақ халқының қолданбалы өнері, қазақ ұлттық ою-өрнек түрлері. Сәндік костюм, киім бөліктері. Ою-өрнектердегі туған табиғат нақыштары (геометриялық, өсімдік, зооморфты), пішінді өзгерту, ою-өрнек элементтері мен нақыштары, стильдеу, ою - өрнек композициясы, тікбұрышты пішіндегі ою-өрнек, шеңбердегі (дискідегі) ою - өрнек, ою-өрнек, оның қолданылуы, тікбұрышты пішіндегі қазақ ою-өрнегінің эскизін жасау. Сәндік натюрморт, жинақтау, шама, орналасқан жері, түс, натюрморттағы композициялық орталық, реңк. Сәндік пейзаж, табиғи пішіндерді сәндік пішіндерге өзгерту, бақылаулар және қиял, ырғақ, композиция орталығы, пішін мен түстің үйлесімдігі, жапсыру, қоллаж, пішінін өзгеруі, нақыш, композициялық орталық. Композицияларды ертегілік, ғажайып сюжеттер етіп жасау. Қазақстанның және әртүрлі елдердің халық шеберлері мен сәндік-қолданбалы өнер суретшілерінің туындыларымен танысу.

VIII. Автопортрет - 18 сағат

Қарама-қарсы бағыттағы адамның өз басының конструкциясының перспективасы. Бет көлемінің, оның бөлшектерінің, шашының, мойнының «мүсіндеріндегі» түстік шешімдер. Портреттегі туғалық шешім. Әр адамның өз бейнесі. Суретті тұтастыру. Қойылымның негізгі элементтерін конструктивті модельдеу. Жеке портреттік мінездеме негізінде автопортретті бейнелеудің тәсілдерін жетілдіру және дамыту. Автопортретті графикалық құралдармен бейнелеудің тәсілдерін жетілдіру. Алдын ала жасалған нобайлар негізінде өз бетінше портреттің өзіндік ерекшеліктерін, пропорцияларын т.б. көрсету. Форматқа өз басының суретін, оның өлшемдері сәйкес келуін ескере отырып үйлестіре орналастыру. Конструктивті шешім негізінде, перспективті қысқартуға бағынатын, бастың бастапқы көлемін түспен көрсету. Портреттелетін адам суретінің түстік бөлшектерін айқындай орындау. Портреттелетін адам бейнесінің бастапқы айқын эмоционалды қабылдауының бағындылығын сақтай отырып, суреттің тұтастылығын және аяқталғандылығын жеткізу.

"Жас суретші" үйірме бағдарламасының
тақырыптық - күнтізбелік жоспары.

Р/с	Тақырыптар атауы	Сағат саны	Тео	Прак
I. Кіріспе - 2 сағат				
1	Бейнелеу өнеріне кіріспе. Техникалық қауіпсіздік ережелері, үйірме жұмысының мақсат- міндеттерін, оқу құралдарымен өрт қауіпсіздігін түсіндіру.	2	1	1
II. Бейнелеу өнерінің адам өміріндегі орны - 16 сағат				
2	Түрлі сызықтарды жүргізу арқылы қол жаттығуларын жасау.	4	2	2
3	Графика, кескіндеме, композиция және безендіру бойынша сурет салу. "Күзгі орман".	4	2	2
4	Қарапайым формалардың сызықтық көркем суреті.	4	2	2
5	Дизайн, көркемдік құрастыру және сәулет нысандарының пайдалылығы, бағыттылығы.	4	2	2
III. Тұтану ерекшеліктері - 20 сағат				
6	Құрастыру. Заттың конструкциялық құрылымы.	4	2	2
7	Тондық бөлшектеу.	4	2	2
8	2 немесе 3 зат ардан құралған тұрмыстық натюрморт.	4	2	2
9	Табиғи материалдармен жұмыс.	4	2	2
10	Қаныққан және қанықпаған түстер гаммасы. Түсінік. Тақырып бойынша сурет салу.	4	2	2
IV. Сызықтық перспектива - 16 сағат				
11	Перспектива жазықтықта денелерді бейнелеу.	4	2	2
12	Геометриялық немесе сызықтық перспективалар.	4	2	2
13	Қарапайым денелердің перспективадағы көрінісі.	4	2	2
14	Бұрыштық перспектива.	4	2	2
V. Графика (28 сағат)				
15	Түрлі графикалық материалдармен сурет салудың әдіс - тәсілдері.	4	2	2

16	Графика тәсілімен жануарлар долбарын салу.	4	2	2
17	Құс пішінін тушыпен, қаламұшпен орындау тәсілдері.	4	2	2
18	Ақ пен кара түстерінің үйлесімділігін табу.	4	2	2
19	Заттарды қағазда үйлестіру мен конструкциялау.	4	2	2
20	«Суретші және цирк», «Теңіз жағалауында», «Сүйікті ертегі» атты тақырыптарға сурет салу.	4	2	2
21	Графикалық натюрморт.	4	2	2
VI. Интерьер көрінісі - 20 сағат				
22	Қарапайым интерьердің суреті.	4	2	2
23	Бөлме ішінің құрылымы (стол, стул, бөлмедегі заттар)	4	2	2
24	Интерьердің толық және бұрыштық перспективасы.	4	2	2
25	Интерьердің тондық қатынасын шешу.	4	2	2
26	Заттардың көлемдерінің тондық шешімі. Жұмысты аяқтау.	4	2	2

VII. Сәндік-қолданбалы өнер - 24 сағат				
27	Қазақ халқының қолданбалы өнері, қазақ ұлттық ою-өрнек түрлері.	4	2	2
28	Мозаика. Дән тұқымынан мозаика құрастыру.	4	2	2
29	Ою – өрнектердегі Туған табиғат нақыштары	4	2	2
30	Сәндік натюрморт.	4	2	2
31	Композицияларды ертегілік, ғажайып сюжеттер етіп жасау.	4	2	2
32	Сәндік пейзаж.	4	2	2
VIII. Автопортрет - 18 сағат				
33	Адам бейнесінің конструктивті суретінің ерекшеліктері.	4	2	2
34	Адамның жас пен тұлғалық ерекшеліктері.	4	2	2
35	Қойылымның негізгі элементтерін конструктивті моделдеу.	4	2	2
36	Суретті тұтастыру.	4	2	2
37	Көрме ұйымдастыру.	2	1	1
Барлығы 144 сағат			72	72

Бағдарламаның сурет салу

дайындығына арналған сабақ үлгілері.

Тақырып 3: Графика, кескіндеме, композиция және безендіру бойынша сурет салу. Күзгі орман.

Білім беру саласы: Шығармашылық

Бөлімі: Сурет салу

Мақсаты: қылқаламмен және бояумен жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру, сүйкей жағу арқылы қағаз бетіне дақ түсіру кезіндегі қолдың қимыл – қозғалысын дамыту, ұқыпты жұмыс істеуге үйрету, тиынақтылыққа тәрбиелеу.

Қолданылатын құралдар: акварель бояуы, қарындаш, ақ қағаз, қылқалам, су, сүрткіш және тұғырлар.

Қызмет кезендері	Педагогтің іс-әрекеті	Баланың іс-әрекеті
Ұйымдық - іздестіру	Педагог баланың ойын дамыту үшін күз туралы бір шумак өлең оқиды. Ал балалар біз күзгі орманның суретін салып үйренейік. Ол үшін сурет салатын қағазымызды және қарындашымызды алып суретімізді саламыз. Салған суретімізді гуашты алып, қылқаламмен сүйкей жағамыз. Балалардың суретін педагог тексеріп көреді. Аяқталған суреттерді жинап алып тақтаға іледі. Балалар ұқыпты, таза жұмыс істеуді үйреніпті.	Қылқаламмен бояуды сүйкей жағу тәсілімен қағазға жапырақтардың суретін салады. Бояу түстерін өздері тандайды.
Рефлекстік - түзету	Педагог балалардың суреттеріне ауызша баға беріп, алдын ала дайындаған себет суреттерін балаларға үлестіреді.	Балалар өздерінің салған суреттерін тамашалайды, басқалардікімен салыстырады.

Күтілетін нәтиже:

Біледі: күзгі жапырақтардың ерекшеліктері жайында түсініктері қалыптасады.

Игереді: қылқаламмен, бояумен қағаз бетінде дұрыс жұмыс жасау, жапырақтарды үлгідегідей икемді және шебер салу дағдысын игереді.

Менгереді: ұқыпты жұмыс істеуді меңгереді.

Тақырып 8: 2 немесе 3 заттан құралған тұрмыстық натюрморт.

Сабақтың мақсаты:

Білімділігі: Заттардың өзіне қарап бейнелеу арқылы оқушыларды сауатты сурет салуға үйрету. Натюрморт заттары арқылы жарық пен көлеңкемен формасын беруге және бейнелеу өнерінің заңдылықтарын меңгерту.

Тәрбиелілігі: Эстетикалық тәрбие беру, еңбексүйгіштікке, ұқыптылыққа тәрбиелеу. Натюрморт жанрында сурет салған Қазақстан суретшілерінің шығармаларымен таныстыру, ұлттық өнерімізді бағалауға тәрбиелеу.

Дамытушылығы: Оқушылардың көркемдік талғамын қалыптастыру, гуашпен жұмыс жасау қабілеттерін дамыту. Натюрморт жанры туралы білімдерін тереңдету.

Түрі: Затқа қарап сурет салу

Әдісі: Түсіндіру, үйрету, көрсету, тәжірибелік жұмыстар салу.

Көрнекілігі: Құмыра, алма мен алмұрт т.б. қойылымдық заттар, суретшілер шығармаларының иллюстрациясы, өнер жайлы сөзжұмбақ.

Құрал-жабдықтар: қарындаш, гуашь, сурет дәптер т.б. бейнелеу құрал-жабдықтары.

Сабақтың барысы:

Жаңа сабақ бойынша мәлімдеме жасау

Натюрморт жанрының тарихы

Натюрморт жанры бойынша сурет салған суретшілер шығармаларын талдау.

Натюрмортты салуда қолданылатын материалдар

Натюрмортты салу жолдары

Сабақ барысы:

Оқушылардың сабаққа дайындығын тексеру, құрал-жабдықтарын түгелдеу, назарын сабаққа аудару.

Жаңа сабақ бойынша мәлімдеме

Ал, енді, мына алдыларындағы заттар жиынтығы бейнелеу өнерінің қай жанрына жатады? (натюрморт жанрына жатады)

Бейнелеу өнерінің портрет, пейзаж, натюрморт, тарихи және тұрмыстық жанрлары бар. Бүгін біз натюрморт жанрына тоқталамыз.

Натюрморт - өнердің дербес жанры ретінде XVII ғасырда Голландияда және көрші Фландрияда (қазір бұл Бельгияның бір бөлігі) туып, кеңінен дамыды. Натюрморт бізге онда бейнеленген заттарды пайдаланған адамдардың өмірінде, суретшінің оларға деген көзқарасын ашып береді. Натюрморт тұрмыстық жанрмен қатар кескіндеменің біраз уақыт кескіндеменің қосалқы түрі деп есептелініп келді.

Натюрморттың ең бір көп тараған түрі ол үй – тұрмысында қолданылатын заттарды бейнелеу. Натюрморттың бұл түрі тұрмыстық жанрдың, интерьердің, пейзаждың дамуымен тығыз байланыста болып, XVII ғасырда батыс Еуропа өнерінде өте жақсы дамыды. Натюрморт өз алдына жанр болып XVI- XVII ғасырда Фландрияда және Голландияда қалыптасты.

А.Бейерленнің, П.Класстың, В.К.Хельдтың «Таңғы ас» деп аталатын натюрморттарында суретшілер қоршаған ортаға эстетикалық тұрғыдан ғана қарап қоймай, сол кездегі билеуші таптың өмір кейпі, үстемдігін көрсетіп бейнеледі.

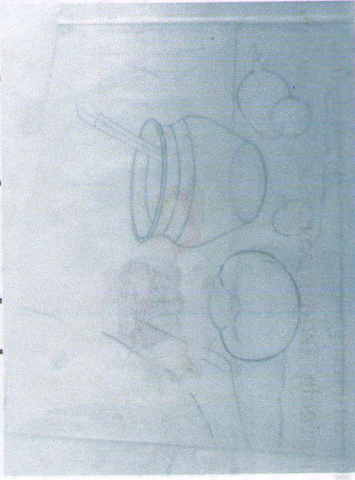
Натюрморт жанрымен қазақ суретшілері де көптеп айналысты, атап айтсақ: А.Ғалымбаева, Г.Исмаилова, Т.Тоғысбаев, Т.Ордабековтерді айтуға болады. А.Ғалымбаеваның «Дәмді шай», Шайға жайған дастархан басында терең ойға шомған карт әже «Дастархан» (1959), «Ақ құмыра» (1968), «Қаракөз» (1974) натюрморттарында заттардың материалдық ерекшеліктері баса көрсетілген. Күнделікті қарапайым заттар натюрморттарда маңызды сипатқа ие. Айша Ғалымбаева заттардың «Жанын» сұлулығын түсінетін дарынды суретші.

Енді натюрмортты бейнелейтін гуашь техникасына тоқталайық:

Гуашь-(Французша, италиянша-су бояуы) - акварель сияқты желім қоспасы бар, суға тез еритін, акварельмен салыстырғанда мөлдір емес қою бояу. Бұл бояу техникасы XVI ғасырда Еуропада қолданыла бастады. Орта ғасырда кітап миниаторалары гуашьпен орындалып жүрді. Сонымен қатар суретшілер гуашь техникасын нобайға, портрет миниатюрасына, картонға, т.б. дайындық жұмыстарына пайдаланған. Қағаз бетіне жаққан гуашь бауы кепкеннен кейін барып екінші бояуды оның үстінен жаңуға болады.

Гуашьпен ақ қағаз бетіне немесе сұр қағаз бетіне жұмыс істеуге болады. Гуашьпен жұмыс істегенде қағаздар жылтыр болмауы әрі қағаз қалыңдау болуы керек. Гуашьпен тек қағазбен ғана емес, мата, картон, фанерге де жұмыс жасауға болады. Оның кебу уақыты 30 минуттан - 3 сағатқа дейін.

Натюрмортты салу жолдары

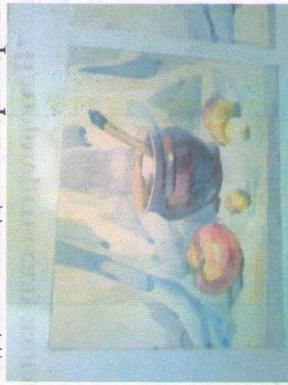
1-кезең. Ең алдымен бейнелейтін денелердің жалпы нұсқасын тұтастай қабылдап, оны қағаз бетіне орналастыруға баса назар аудару. Сонан кейін әрбір денелердің биіктігі мен енін шама жағынан салыстыра отырып бейнелеу. Үлкен қатынастардан бастай отырып, бояу түрлерін дене түстеріне барынша жақын алу, жуық келу арқылы түгел қағаз бетіне жазып шығу. (Бұны орыс тілінде подмольевка деп атайды).

2-кезең. Суреті салынатын денелердің конструкциялық құрылымына назар аудару керек.

Бейнелейтін заттардың өлшем бірліктері қатынасының дұрыс болуына айрықша көңіл бөлу қажет. Сурет салу барысында әрбір затты салыстыра қарау үшін көмекші жінішке сызықтар

пайдаланған жөн. Заттардың негізгі конструкциялық құрылымы табылған соң жарық пен көлеңкенің шекараларын көмекші сызықпен белгілеп қою керек. Негізгі түстері табылған денелерге көлем (форма), көлеңке беру кезеңі. Бұл кезеңде жарық сәулесінің дене бетіндегі өзгерістері анықталады.

3-кезең. Заттардың жарық көлеңкесін бояу арқылы олардың пішінін, көлемін шығарамыз. Заттың өңі жарық пен көлеңке арқылы айқындалады. Әрбір заттың өңінің көмескі не қараңғы болуы жасанды және табиғи жарықтың түсуіне байланысты.

Суреттің өңін айқындағанда заттың өң жарық, өң қараңғы жерін анықтап алу керек. Яғни рендік қатынасты дұрыс айқындауға үйрену керек. Затты бояуды меншікті көлеңкеден бастаған жөн.

Меншікті көлеңке дегеніміз — заттың сәуле түспеген бетінде пайда болған көлеңке. Жарық деп табиғи сәуле мен жасанды жарық түскен бетті айтамыз. **Жылт дегеніміз** жарықтың аса мол мөлшерде түскен жері. Мұны шыны немесе жылтыр темір ыдыстарда айқын байқауға болады.

Түспе көлеңке дегеніміз — нақты бейнеленген заттан жазықтықтың бетіне түскен көлеңке.

Жартылай көлеңке дегеніміз — меншікті көлеңке мен жарықтың арасында пайда болған көлеңке.

Рефлекс дегеніміз — заттың меншікті көлеңкесінің шет жағында, артқы жазықтық арасында пайда болған көмескі жарық тәріздес құбылыс. Сонымен затты бояу арқылы өңін, пішінін, көлемін анықтауда жоғарыда аталған сурет салу заңдылықтарына сүйену керек.

4-кезең. Бұл бейнелеген заттарды толықтай анықтау кезеңі деп аталады. Мұнда сурет салу ережелеріне сүйене отырып, кейбір елеулі артық кеткен жарық пен қараңғы дақтарды бөсентетеміз.

Біртұтас рендік қатынасқа бағындырамыз. Орындалған суреттің жарасымды болып шығуына баса назар аударамыз.

Жалпылама натюрмортқа түгелдей қарап, бояу түріне жазықтықтағы дене бояу түрлерін жұптау. Бұл кезеңде кейбір артық кеткен бояу түстерін әлсірету, жұқалау, ал жетіспей жатқан бояу тондарын толықтыру, денелердің материалдық қасиетін көрсету т.б. мәселелер шешіледі.

Үйге тапсырма:

Екі-үш заттан құралған натюрморт салу.

Тақырып 12: Геометриялық және сызықтық перспективалар.

Сабақтың мақсаты	Оқушыларға бейнелеу өнерінің негізгі заңдылықтарының бірі – перспектива заңдылығының ережелерімен таныстыру. Перспектива заңдылықтарын пайдалана отырып сурет салуға баулу.		
Негізгі идеялар	Өз бетінше ойлау, есте сақтау, оқу, сөйлеу қабілеттерін дамыта алады. Өз ойын жинақтап, қағаз бетіне бейнелеуді үйренеді. Тақырып бойынша білімдерін жетілдіре алады.		
Қолданылатын құралдар	Оқулық, ақ парақ, суреттер, қаранаштар, маркерлер.		
Кезең	Сабақ бөлімдерінің мақсаты	Мұғалімнің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті
Білу	Бастапқы	Оқушыларға	Оқушылар бір-

рефлексиялық кезең Үй тапсырмасын сұрау	психологиялық ахуал туғызу. Толқа бөлу. Түрткі сұрақтар қою. —Перспектива дегеніміз не?	біріне тілек айту арқылы қарым қатынасқа түседі. Түсінгендерін айтады.
Түсіну	Жаңа сабақты тереңірек түсіндіру. Оқулықпен жұмыс.	Оқу. Түсіну. Перспектива – бір шаршы кенепте немесе қағаздың бетіне КЕҢІСТІКТІ қалай бейнелеу туралы ілім. Перспектива латынның «perspective» — «тасалағыны көре білу» деген сөзінен шыққан. Сызықтық перспективаның ережелері: 1. Көлемі бірдей заттар әр түрлі қашықтықта орналасса, онда алыста орналасқан затқа қарағанда жақындағы зат үлкен болып көрінеді. Демек жақындағы затты үлкендеу етіп бейнелеу керек. 2. Параллель сызықтар бізден

Қолдану	Сурет дәптермен жұмыс. (практикалық бөлім) — ендеше бүгінгі салатын суретіміз белменің іші болмақ, -белменің ішінің салыну кезеңдерін көрсету.	Машықтық жұмыс. (практикалық бөлім) — ендеше бүгінгі салатын суретіміз белменің іші болмақ, -белменің ішінің салыну кезеңдерін көрсету.	Оқушылар бір-біріне көмек көрсету, Перспектива заңдылықтарын пайдалана отырып, сурет салуға машықтанады.
Талдау	Суретпен жұмыс, талдау жасау.	Топтарға өз жұмыстарын талдау.	Әр топ берілген тапсырма аясында өз жұмыстарын қорғайды, талқылайды, әңгімелеседі, диалогтік сөйлеуді қолданады.
Жинақтау	Алған білімдерін жинақтау	«Сезімтал саусақтар» ойыны. Тақтаға бір оқушы шығады. Оның көзін байлап, қолына бір затты ұстатып, сипалап	Бейнелеп, ойын толықтырып, бекітеді.

		көргіземіз. Сонан соң затты алып қойып, көзің байлауын шешеміз.	
		Оқушыдан сол заттың суретін тақтаға перспективалық бейнелеу талап етіледі.	
Бағалау	Сабақ барысында оқушы пікірін ескеру.	Формативтік бағалауды сабақ бойы жүргіземін. Жиынтық баға шығару.	Топтар бір-бірін бағалау. Үш рет шапалақтау.
Үйге тапсырма	перспектива ережесі бойынша өрнектер салып бояп эшекейлеп келу.		
Рефлексия	Оқушылар бүгінгі сабақтан не алғандарына кесте бойынша қорытынды жасайды. Оқушылар жауап жазып, өз пікірлерін білдіреді.		
	Білдім	Үйрендім	Білгім келеді

Тақырып 15: Түрлі графикалық материалдармен сурет салудың әдіс-тәсілдері.

Сабақтың мақсаты: Графикада қолданылатын материалдар туралы түсінік қалыптастыру.

Білімдік: Оқушыларға бейнелеудің графика жанры, оның материалдар туралы түсінік беру.

Дамытушылық: Бейнелеу ережелерін түсіндіре отырып, көркем шығармада штрих түрлерін қолдана білу қабілеттерін дамыту, өз

беттерінше жұмыс жасау қабілеттерін арттыру.

Тәрбиелік: Оқушыларға эстетикалық тәрбие беру, ұқыптылыққа, шыдамдылыққа тәрбиелеу.

Әдісі: түсіндіру, көрнекіліктермен жұмыс, үйрету.

Көрнекілігі: Слайдтар, плакаттар, суретшілер мен оқушылар шығармалары т.б.

Сабақтың барысы:

Ұйымдастыру кезеңі:

А) Жұмыс орнын дайындау.

Ә) Оқушыларды түгендеу.

Жаңа сабақ:

Графикалық материалдар: графит, карандаш, сангина, стеклогрaф, қара бор, пастель, сепия, акварель материалдары, көмір, соус, ақ бор, тушь, рапидограф, фломастер, маркер.

Графит – минерал, ол көміртектің аллотропты модификациясы.

Құрылымы қабаг – қабаг.

Графит– минерал, көміртектің (С) Жер қыртысында ең жиі кездесетін әрі тұрақты гексагондық полиморфтық түрі. Гексогональдік сингонияда кристалданады. Табиғатта кристалы жетілген графит (грекше grāpho – жазамын) сирек ұшырайды, көбінесе, қабыршақ, түйіршік, кейде домалақ агрегаттар күйінде кездеседі.

Түсі қара, сұр, қара сұр, ұстағанда май сияқты, қолға жұғалы, металдай жылтыр.

Қарындаш – (түрк. «кара» - қара және «даш» - тас) - өзекеше тәрізді құрал, жазу материалдан дайындалады (көмір, графит, курғак бояғыштардың және т.с.), жазуға, сурет салуға, сызуға арналған.

Сангина – (фран. sanguine, лат. sanguis) – сурет салуға арналған материал, каолиннен және темір тотығудан таяқша тәрізді жасалынған.

Пастель – (лат. pasta - қамыр) – көркем материалдардың тобы,

графикады және кескіндемеде қолданылады. 1) сырты қапталмаған, құрғақ әрі жұмсақ түрлі-түсті қаламмен салынатын кескіндеме. Пастель ұнтақталған пигменттерге желімді зат, бор, сүт, гипс, т.б. қосындыларын араластыру арқылы жасалады;

2) Пастель тесімен салынған сурет. Пастель қаламмен суреттерді қатырма және қожырлы қағаздарға, жақпа қабагты кенепке, пергаментке салуға болады. Пастельде кескіндеме, графика әдістері де кеңінен қолданылады.

Көрнекіліктермен жұмыс: Штрих түрлерін, суретшілердің

шығармаларында қолданған штрих түрлерін көрсете отырып түсіндіріп,

мағлұмат беру.

Шығармашылық жұмыс:

Ең алдымен қағаз бетіне композициялап табиғат көрінісін саламыз. Сурет салуда көкжиек сызығын тауып аламыз. Ағаш, тау, сұрлеу жол қағаз келеміне есептеп орналастырып, пішіндерін шығарамыз. Штрихтау арқылы барлық композициясының шешімін табу.

(Жұмыс барысында оқушылармен жекелей жұмыс жасап, түсінік жұмыстарын жүргізіп уақытында көмек көрсетіп отыру)

Қорытындылау

Графика дегеніміз не?

Графиканың қандай түрлері бар?

Графика өнерінде қандай материалдар қолданылады?

Бағалау: Жұмысты аяқтап келуді тапсыру.

Үйге тапсырма: Жұмысты аяқтап келуді тапсыру.

Тақырып 18: Ақ пен қара түстерінің үйлесімділігін табу.

Сабақ мақсаты: Оқушыларға графика өнері жайлы мағлұмат беру, түрлерімен таныстыру.

Графикалық шығармаларды өз бетімен орындауға үйрету арқылы оқушылардың бейнелеу өнеріне деген қызығушылықтарын арттыру.

Оқушылардың өнерді түсіну, бағалай білу қабілеттерін арттыру. Сабақ әдісі: түсіндірмелі иллюстративті, таныстыру, практикалық, іздену, салыстыру.

Сабақ көрнекілігі: Графикалық шығармалар, слайдтар, түрлі-түсті қағаздар, көрнекіліктер, суретші шығармалары

Сабақ-барысы: 1. Сәлемдесу.

2. Оқушылардың сабаққа қатынасын тексеру, құрал-жабдықтарын түгендеу.

Жаңа сабақ түсіндіру.

Графика өнері- бейнелеу өнерінің ішіндегі ең көне және жаң- жақты дамыған түрі. Тарихы өте ертедегі жартастарға салынған суреттерден бастау алады. Графика гректің «жазамын», «сурет саламын» деген сөзінен шыққан. Графика шығармаларына қарындашпен салынған суреттер, гравюралар, кітап иллюстрациялары, газет суреттері, карикатуралар, плакаттар, кітап шрифтілері, үрлі жарнамалар мен маркалар жатады.

Графиканың мынадай түрлері бар:

1) қолданылатын графика (сурет, эстамп, лубок);

2) кітап және газет-журнал графикасы;

3) жолданбалы (граммолта, марка, этикетка, жарнамалар және т.б.).

Көне заманнан келе жатқан сурет салудың бір құралы - көмір және саңгина, ал XVI ғасырдан бастап графит қолданылып келе жатыр. Сонымен қатар сызба техникасына соус, акварель және гуашь бояулары да

Графика дегеніміз қағаз бетіне түскен сурет. Графика көбіне - көп ақ-қара, бірен-саран түсті болып келеді. Сендер күнделікті өмірде графикамен жиі ұшырасасыздар. Олар - газеттегі сықақ, кітаптардағы иллюстрация, көшелерге жапсырылған жарнама, плакат, почта маркалары, ақша таңбалары, бұйым қорашаларындағы әріптер мен суреттер, ең ақыры көрме залында, мұражайда, үйде, мектепте ілінген суреттер.

Гравюра деп бетіне сурет ойып салынған тақтаны, сондай-ақ одан алынған басылымды айтады. Гравюраны линолеумге, пластмассаға, ағашқа, картонға жасауға болады. Ал литографиялық тас арқылы жасалған көшірмені *литография* дейді.

Гравюра туындылары кесу іс-әрекеттері арқылы жүргізілетін болғандықтан кескішті мықтап игеру және онымен жұмыс істеуді үйрену үшін арнайы жабдықталған кабинет болу керек. Осы ретте графика өнерінің асқан шеберлері Леонардо да Винчи, Рафаель, Р.Гуттузо, П.Пикассо, Ә.Қастеев және қазақтың ұлы ойшыл ғалымы Ш.Уалиханов, суретші графиктер Қ.Төреқұлов, А.Дүзелханов, А.Ысқақов, Е.Сидоркин, Ш.Кенжебаевтарды атап өтуге болады.

Енді тақтаға ілінген графикалық суреттерге тоқталайық. Мұнда ақ-қара және екі-үш түстегі графикалық суреттер ілінген. Сурет мағыналары да әр қилы.

- А.Құнанбаевтың шығармаларына байланысты иллюстрацияға талдау жасай.

Келесі суреттер компьютерлік графикаға жатады. Мұндай суреттер компьютерде арнайы программалар арқылы жасалады. Практикалық жұмысқа берілген тапсырма:

Сынып үш топқа бөлінеді. Үш топ жасырылған үш түрлі тапсырманы тандайды.

1-ші топ тапсырмасы қағаз бетін қалаған түске бояп, фонның үстіне ағаштарды, табиғатты бейнелеу.

2-ші топ тапсырмасы осындай фонның үстіне көбелектерді, өсімдіктерді бейнелеу.

3-ші топ тапсырмасы өсідіктер мен гүлдерді бейнелеу.
Ойын - тапсырма.

Үш топтан алғашқы жұмысын аяқтаған үш оқушы интерактивті тақтаға берілген тақырыпқа байланысты сурет салудан жарысу.

Оқушылардың жұмыстарын бағалау.

Керме ұйымдастыру.

Сабақты қорытындылау.

Графика дегеніміз қандай мағына береді?

Графиканың түрлері?

Қандай график суретшілерді білесіңдер?

Графиканың бейнелеу құралдары?

Үйге тапсырма

Жұмыстарды аяқтау, графикалық суреттер салып келу.

Тақырып 22: Қарапайым интерьердің суреті.

Мақсаты: Оқушыларға, өндірістік оқыту шеберіне сабақтың әдіс-тәсілін көрсете отырып, тиімділігіне көз жеткізу. Тәжірибе алмасу, бөлісу, ой пікірлерін білу, теориялық сабақпен өндірістік сабақты ұштастыра отырып, интерьер мен экстерьердің суретін салу жұмыстарын көрсету, әдіс-тәсілдерін көрсету. Балалардың кәсіби шеберліктерін арттыру.

Сабақтың материалдық-техникалық жабдықтылығы: слайд көрсету, плакаттар, сызбалар, бейне баяндама, тақта, тарапта көрсеткіштер, оқулық, технологиялық нұсқау карта, А3 форматы, қарындаш түрлері, сызғыш түрлері.

Сабақ барысы:

Оқушыларға жаңа сабаққа нұсқау беру:

1.Интерьер және экстерьер туралы мағлұмат беру.

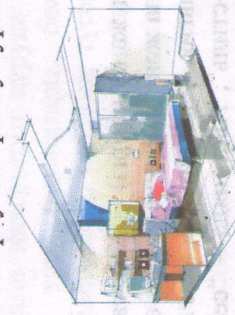
2.Интерьерлік дизайн және стильдері.

3.Бөлме интерьерін құру және түстердің үйлесімділігі.

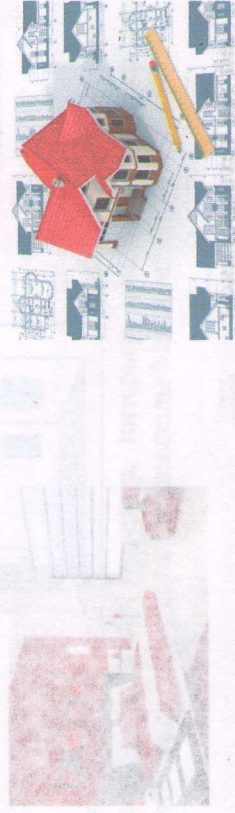
Интерьер және экстерьер туралы мағлұмат беру.

Интерьер — пәтердің белгілі бір ретпен қалыптастырылған әрі сәндеп жабдықталған ішкі кеңістігі. Пәтер интерьерін қалыптастыруда оның сәулеттік шешімі және құрылыс жабдықтары: бөлменің саны мен өзара ыңғайлы олардың көлемі мен габариті, терезе мен есіктің, үй жылытатын радиаторлардың, жап-сарластырып салынған шкафтың, санитарлық роль атқарады. Пәтер интерьері тұрмыстық аспаптардан,

машиналар мен жарық түсіретін құралдардан және жиһаздан құралады. Интерьерді жабдықтаудың қажетті шарты — қолайлылық пен әсемдік. Интерьердің барлық элементтері өзара әдемі үйлесуі, ал интерьер бүтіндей алғанда бірін-бірі толықтырып, көз тартарлық әсем болуы тиіс. Пәтерді жабдықтауда үйге қандай заттар қажет, оларды қай жерге және қалай орналастыру, әшекейі мен түсі, бөлменің әшекейі мен болуын өзгерту-өзгерту туралы мәселені алдын ала ойластыру керек.

Экстерьер деп – ғимараттың сыртқы келбетін айтамыз. Ғимаратты жобалау барысында белгілі рөлде жарнама жинақтары атқарады. Ғимарат немесе комплекс қоршаған ортаға сай орналасуы және қала немесе ауыл ландшафтына сай орналасуы тиіс. Табиғат климаттарын, ауа температурасын, ауа дымқылдығын, жауын шашын мөлшерін, жел бағытын ескерген жөн. Ғимараттың архитектуралық, құрылымдық жоспарлы шешімін шектен тыс қымбат болмауы тиіс. Ғимарат жоспары эксплуатацияны үнемі пайдалануы тиіс.

Интерьерлік дизайн және стильдері.

Интерьерлік дизайн – ғимарат ішіндегі элементтер өзара гармониямен орналасуының ыңғайлығы, түстік сәйкестік пен эстетикалық тұрғыдан көркемдік сыйлау мақсатында әзірленетін дизайн саласы. Салдарынан адамдарға жайлылық, әсемдік, көркемдік, тамаша көңіл күй немесе белгілі бір күйге енуіне жағдай жасайды.

Дизайн түрлері романс (классика), модерн (жаңа заманғы стиль) және хай-тек (технологиялық) бағыттары бойынша кез келген объектілерге қолданылады. Мысалы, үй, пәтер, бөлме, мекеме, офис,

өнеркәсіптік, өндірістік, тамақтану орындары (кафе, ресторан), дүкен, залл (холл) т.с.с. тақырыптық интерьерлер дизайндары көпшілікке таныс екен.

Романс(Классикалық стиль)

Модерн стилі (фр. moderne – ең жана, қазіргі) – XIX ғасырдың соңы мен XX ғасырдың басында Еуропа және Америка елдері өнерінде орын алған стильдік ағым. Модерн Бельгия, Ұлыбритания мен АҚШ-та – “жаңа өнер”, Германияда – “югенд-стиль”, Австрияда – “сецессион стилі”, Италияда “либерти стилі”, Испанияда – “модернизм” деген атпен белгілі. Ол символизм мен эстетизм идеяларын, Ф.Ницшенің “өмір философиясын” дамытты. Модерн өкілдерінің (У. Морристің социалдық утопиясына сүйенген бельгиялық археологиялық әрі дизайнер Х.К. ван де Велде) пікірлеріне қарағанда ол қоғам құруға ықпал жасарлық жана өмір стилі, адам баласына эстетикалық ләззат алар орта мен тұрмыс жағдайын туғызу, байырғы дәстүрден бөлек, қазіргі конструкцияларды пайдалану арқылы өнерге жана жол салу болып табылады.

Хай тек технологиясы

Хай тек технологиясы-жоғарғы технологияларды пайдалана отырып, адамның өмір сүруіне жайылық сыйлайды. Оның негізгі ерекшелігі: -ғимарат салуда жоғарғы технологияны пайдаланады; -шыны, металл, пластик материалдарын кеңінен пайдалану; -функционалды элементтерді қолдану(лифт, баспалдақ, ауа желдеткіш құралдары)-металды кеңінен пайдалану;

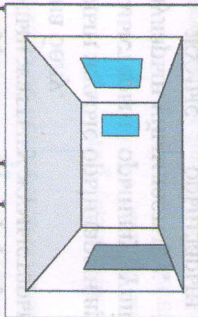

Бөлме интерьерін құру және түстердің үйлесімділігі.

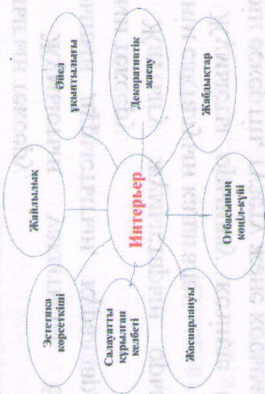
Бөлме интерьерін құруда бөлменің ауданы, ұзындығы, бийіктігі, жарық түсу бұрыштары, бөлме түрі, бөлмедегі элементтер мен объектілер және олардың түсімен тапсырыс беруші қалаған түстерді ескере отырып, тақырыптық дизайн негізінде бөлмеге кірген адамның эмоциясына әсер ететіндей етіп орналастыру мен түстік комбинастика заңдылықтарын қолдана отырып, аздаған иллюзиялық көріністерге жағдай жасайды.

CLIL технологиясы (үштілділікті) пайдалана отырып, осы тақырыптағы термин сөздердің аудармасын көрсеттім.

Кіріспе нұсқауды пысықтау: Білім алушыларға А3 форматтары таратылады. Онда бөлме кеңістігі (қонақ бөлмесі, балалар бөлмесі, жатын бөлме, ас бөлмесі) берілген және интерьер элементтері беріледі. Оқушылар бөлмеге интерьер элементтерін бір-бірімен үйлесімді етіп

орналастырады. Және А3 форматтың артында (интерьер, экстерьер, интерьер дизайнынң стилдері, түстер үйлесімділігі) деген сөздер жазылады Мысалы:

Оқушылар осы тапсырманы орындап, әр топтан бір баладан шығып, бөлмені калай безендіргенін айтып, сұраққа жауап береді. Білім

алушылар барлық бөлменің интерьерімен толық танысып, бір бірімен пікір алмасады.

Мен бұл сабақта: Жана педагогикалық технологиялар

Педагогикалық қарым-қатынаста жеке тұлғаны қалыптастыру технологиясы;

Ынтымақтастық педагогикасы (жүзбен, топпен жұмыс);

Білім берудегі ізгілендіру (ынталандыру);

Оқушылардың іс-әрекеттік белсендіру және күшейту негізінде педагогикалық технологиялар;

Модульдік оқыту технологиясы;

CLIL технологиясы (үш тілділік) технологияларын пайдаландым.

Әдіс пен технологияның айырмашылықтары

Әдістеме-оқу процесін ұйымдастыру мен өткізу туралы нұсқаулар жиыны.

Технология-күтілетін нәтижеге жетуді және оқытушының кәсіптік қызметін қамтамасыз ететін технологиялық құрылымдалған және реттелген процедуралар жиынтығы
Құрал-жабдықтарды пайдалана отырып жаттығу жұмыстарын көрсету:

1. Дайындық жұмыстары

2. Интерьер және экстерьердің суретін салуды үйрету.

Ағымдық нұсқау: Оқушылардың жаттығу жұмыстары.

Балаларды жұмыс орындарына бөлу.

Тексеру мақсатында балалардың жұмыс орындарын аралау.

Оқушылардың жаттығу жұмыстарын орындау үшін технологиялық нұсқау картамен жұмыс жасауларын ұйымдастыру;

1-аралау. Оқушылардың жұмыс орындарын ережеге сай ұйымдастырылуын тексеру.

2-аралау. Жұмыста қолданылатын жұмыс құралдарының жұмысқа жарамдылығын тексеру.

3-аралау. Жұмыстың уақытылы басталуын балалардың, іс-қимылдарының дұрыстығын, құралдарды қолдану әдіс-тәсілдерінің дұрыстығын тексеру.

4-аралау. Жаттығу жұмыстарын орындау барысында қауіпсіздік ережелерінің сақталуын қадағалау.

5-аралау. Жұмысты орындау кезінде білім алушылардың жіберген қателіктерін ескертіп, түзету және қосымша нұсқау беру.

6-аралау. Балалардың орындаған жұмыстарын қабылдап алу, тексеру.

7-аралау. Жұмыс орындарының тазалығын, құрал аспаптардың дұрыс жиналуын тексеру.

Қорытынды нұсқау:

1. Сабақты қорытындылау.

2. Тапсырманы орындау және сабаққа қатысу белсенділігін сарптап отырып оқушылардың жақсы жұмыстарын атап өту, бағалау.

3. Үйге тапсырма беру: Экстерьердің суретін салу.

Тақырып 28: Мозаика. Дән тұқымынан мозаика құрастыру.

Мақсаты

Білімділік: оқушыларға жалпы дәнді – дақылдар туралы толық мағлұматтар беру;

Дамытушылық: оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыру, ойлау шеберліктерін, эстетикалық талғамын ұптастыру;

Тәрбиелік: оқушыларды осы өнер түрімен қызықтыру, ұқыптылыққа, еңбексүйгіштікке, іскерлікке тәрбиелеу.

Сабақтың әдісі: түсіндіру, сұрақ-жауап, өз бетінше сарамандық жұмыс.

Сабақтың көрнекілігі: Дәннен жасалған картина.

Қызығушылықты ояту

Еңбекке баулу пәнінен жинақталған сұрақтарға жауап беру.

Өнер тобы

1. Көптікен гүлін дайындау реті.

2. Қағаз қандай материал?

3. Құрақ дегеніміз не?

4. Тамбурылы тігістің Отаны қай мемлекеттер?

5. Белшектерді біріктірудің неше тәсілі бар?

6. Құрамақтарды неден құрастыруға болады?

7. Мозаика дегеніміз не?

Талант тобы

1. Тігіс түрлерін ата?

2. Симметрия дегеніміз не?

3. Шидің пайдалануға дейінгі тазалығы

4. Әшекейлі бет орамалдарды ата?

5. Емен ағашы неше жылдай өседі?

6. Электр тізбегінің шартты белгілерін ата?

7. Киіз үй бөліктерін ата?

Оқушылар бүгін біз дөңдерден бұйым жасауды үйренеміз. Дөңді — дақылдардан әдемі бұйымдар жасауға болады. Дөңдерден бұйым жасамас бұрын олардың құрамы мен емдік қасиеттеріне тоқталып өтейік.

Қауын тұқымы

Емдік қасиеті. Тәтті, дәмді, суық райлы, іркілген қанды таратады, өкпені тазалайды, ішекті дымқылдандырады. Ауыздың сасуына: қауын тұқымынан қажет мөлшерде алып талқандап, таңертең ашқарынға ауызды ысады немесе балмен араластырып дәрі жасап тіске басса да болады. Бел, аяқ қақсап ауырғанда: 120гр. қауын тұқымын талқандап 10 күн араққа шылап, бір ішкенде 10мл-ден үш күн ашқарынға ішеді. Ішекке ас тоқтап тынышсыздануға 6-15гр. Қауын тұқымын талқандап сумен ішеді. Қауын тұқымы 10гр., аю балдырған 30гр, жылан қабығын бір дана талқандап, әр ретте 12гр, тамақ алдында ішеді. Соқыр ішек қабынуға: басқа дәрілерді қауын тұқымын қосып ішкізсе, соқыр ішектің қабынуының алдын алады.

Асқабақ. Асқабақ пен дөрмене (жусан түрі) ұрығының ұнтағынан бір-бір ас қасық алып, сол ұнтақты жарты килограмм қара мейізге қосып темір келіде жаншып, осының бас бармақтайын күнне 4 рет глимастасы бар балаға жегізсе, бір күннің ішінде іштегі құртты айдап шығарады.

Асқабақты сүтке кайнатып ас орнына жиі іше - бауыр, көкбауыр, қант диабеті ауруларына өте жақсы ем. Ал асқабақ сабағын суға кайнатып іше, несепті жүргізеді, бүйрек пен жүректің ісініп ауырғанын қайтарады.

Сөкті — тарыны ақтап, қауызынан тазартып алады. Тазаланған сөк — арнайы өңделген тары дәні — жоғары, бірінші және екінші сорта бөлінеді. Кейбір сөктің ашқылтым дәмі болады. Оны кетіру үшін тарыны кайнаған суға өбден жуады.

Қарақұмық жармасын буланған немесе буланбаған қарақұмық дәнінен алады. Құрамында сіңімді белоктар, крахмал мол болады. Қарақұмық жармасының белоктары басқа қосылыстармен алмастыруға болмайтын амин қышқылдарына бай. Өндеу тәсілдері мен дон сапасына қарай қарақұмық жармасы ұнтақталмаған тұтас жарма және тез пісетін жарма болып бөлінеді. Ұнтақталған қарақұмық дәні тез піседі. Сұрыпталған жарманы бірінші және екінші сорта бөледі. Ал ұнтақ жарма сорта бөлінбейді. Жармадан қоймалжың ботка әзірлейді, ал сұрыпталмаған

жарманы дербес тағам түріндегі кебіртек ботка, сонымен бірге гарнирге, турамаға пайдаланады.

Асбұршақ. Асбұршақ бағалы, жоғары ақуызды дәнді бұршақ дақыл болып табылады. Қазақстанда аудандастырылған сорттарының тұқымдарына орта есеппен 24-27% ақуыз, 50%-ден астам көмірсулары (негізінен крахмал), айтарлықтай мөлшерде май, күлдік заттар мен дәрумендер (А, В, С ж.б.) болады. Тұқымдары жоғары қоректілігімен және жақсы дәмдік санасымен ерекшеленеді, әр түрлі тағамдар дайындауға бүтін және үгітілген тұқымдар кеңінен қолданылады, консервіленген түрде де пайдалануға болады. Асбұршақтан әр түрлі мал азықтық өнімдер ден (дара азық, шөп ұны, пішен, пішендеме, т.б.) өндіріледі.

IV. Дәнді — дақылдарды жұмысқа дайындау реті.

- Қауын дәнін алдын — ала жуып, күнге кептіріп алады;
- Асқабақ дәнін өбден сүртіп, кептіріп аламыз;
- Таңдалған дәндерді суретке байланыстыра отырып эскиз дайындаймыз;

- Дөңдеріміз жылтыр, әрі әдемі көрінуі үшін түссіз лак ерітіндісімен бояу керек.

Ой толғаныс

(жұмбақтар шешу)

1. Аппақ дала, қойлары қара. (қағаз бен әріптер)

2. Мұрнында байлауы бар, Адамның айдауы бар. (ине)

3. Тілі жоқ өзінде,

- Сөзі бар өзінде. (қаламсап)

4. Орақ болып туады,

- Табак болып тұрады. (ай)

5. Суықта солмайды,

- Аязда тонбайды. (жасанды гүл)

6. Көтер ұшып күзде -

- Күлдерінді үзбе

- Көктем шыға Қайта,

- Қауышады бізде. (құстар)

7. Бетінді тырыстырады,

- Арқанды құрыстырады.

- Ыңғайына көне берсең,

Досыңмен де ұрыстырады. (ашу)
8. Дүниеде бір құдың бар беті қатқан,
Бетінде бетегесі шығып жатқан.
Қараса сол құдыққа көз жетпейді,
Құр қалмас сол құдықтың дәмін татқан. (оқу, білім)
Үйге тапсырма
Оқулықтағы тапсырмаларды орындау

Тақырып 30: Сәндік натюрморт.

Сабақтың тақырыбы: Сәндік натюрморт.	
Сабақ негізделген оқу мақсаттары	Тандаған тәсілдерінің қасиеттерін ескере отырып, көркемөнер материалдарын, техникаларын пайдалану және експеримент жүргізу. Шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар дайындау үдерісінде қазақтың ұлттық мәдениет элементтерін пайдалану.
Сабақ нәтижесі:	Оқушылардың барлығы мынаны орындай алады: Оқулықта берілген және қосымша тапсырмаларды орындайды. Жазба жұмыс жасайды. Сұраққа жауап береді. Оқушылардың көбісі мынаны орындай алады: Топтық жұмысты біресе орындайды. Өз бетінше жұмыс жасайды. Сұраққа жауап береді. Қосымша үлестірме ресурстармен жұмыс жасайды. Оқушылардың кейбіреуі мынаны орындай алады: Оқулықтан тыс берілген қосымша тапсырмаларды орындайды, тақырып бойынша қосымша мәліметтер мен дәлелдер келтіре алады. Жеке, жұптық, топтық тапсырмаларды орындай алады. Сабақ барысында тыңдаушының назарын өзіне аудара алады. Оқулық, суреттер, топқа бөлуге арналған кеспе қағаздар және әртүрлі заттар, топтық тапсырмалар, кері байланыс, стикер. Сұрақ-жауап, әңгімелеу, түсіндіру, ойын, көрнекілік.
Бағалау критерийі	Жеке, жұптық, топтық тапсырмаларды орындай алады. Сабақ барысында тыңдаушының назарын өзіне аудара алады.
Ресурстар	Оқулық, суреттер, топқа бөлуге арналған кеспе қағаздар және әртүрлі заттар, топтық тапсырмалар, кері байланыс, стикер.
Әдіс-тәсілдер	Сұрақ-жауап, әңгімелеу, түсіндіру, ойын, көрнекілік.

Рефлексия.	
Сабақтың жоспары	
Жоспарланған бөлім	Сабақ барысы:
Басталуы	Сәлемдесу. Топқа бөлемін: 1,2,3 топтарға бөлініп отырады.
Жаңа білім	Білу және түсіну Оқушылар оқулықтағы негізгі тақырыпмен танысады. «Жариялау» әдісі (Әрбір топ берілген сұрақ бойынша өз позициясын жариялау керек. Бұл үшін топ ішінен спикер берілген уақыт ішінде (5 минут) басқа қатысушылар алдында сөйлеп, топ ұстанымын жеткізеді.)
Ортасы	Қолдану Натюрморт (қимылсыз табиғат) – жеміс-жидек, гүл, құмыра, тұрмыстық заттар бейнеленеді. Натюрморттар әлемі өте әдемі, әрі әралуан. Олардың бірінде суретші заттың пішінін, түсін, материалдың сұлулығын тамашалауға шақырады. Ал, екінші заттың өзі кімге тиесілі екенін айтып тұрғандай. («Балықпен таңғы ас», «Менің сүйікті заттарым», Азия, Шығыс натюрморттары, Ұлттық аспаптардан құралған натюрморттар). Натюрморттың екі түрі бар: 1. Кескіндемелік. 2. Графикалық. (Графикалық кескіндемелік натюрморттарды тақтадан көрсету). Балалар, сендерге «графикалық натюрморт ертегісін» айтып берейін. Натюрморт алғаш рет 17 ғасырдың басында Голландияда пайда болған. Леонардо да Винчи ыдысқа толы жүзімді бейнелеп, кептіру үшін терезе алдына қойып қояды. Біраз уақыт өткенде қараса,
	Оқулық, қабырға а ілінген ватманда р, түрлі-түсті маркерлер Топтық жұмысқа арналған ресурстар

Аяқталуы Сабақты бекіту	суреттің тірі затқа ұқсайтындығы соншалық, құстар жүзімді шоқи бастайды екен. Міне, осы кезден бастап натюрморт пайда болып, жан-жаққа тарай бастайды. Біз, бүгін сәнді натюрморттарды салуды үйренеміз. Сәндік натюрморттардағы басты нәрсе – ол түстердің үйлесімділігі. Ү. Практикалық кезең. I кезең: Заттың бейнесінің орналасуын анықтау. II кезең: Құрылымын табу, пішінін айқындау. III кезең: Суреттің боялуы. IV кезең: Суреттің аяқталуы, жарық көлеңкесін шығару.	Ой қорыту Эссе парағы..... Бүгінгі сабақта туындаған сұрақтар мен алған мәліметтер, білімді менгеру барысында кездескен сұрақтар туралы жазады.	Тақырып бойынша түйген білімдері н жазады.
-------------------------------	---	--	--

Бағалау	«Білім ағашы» кері байланыс	Сабақтан алған әсерлерін стикерге жазып, ағашқа жабыстырады.
Кері байланыс		
Үйге тапсырма: Жұмысты аяқтау.	Төмендегі бос ұяшыққа сабақ туралы өз пікіріңізді жазыңыз. Сол ұяшықтағы Сіздің	
Рефлексия	Сабақ / оқу мақсаттары шынайы ма? Бүгін оқушылар не білді? Сыныптағы ахуал қандай болды? Мен жоспарлаған саралау	

шаралары тиімді болды ма? Мен берілген уақыт ішінде үлгердім бе? Мен өз жоспарыма қандай түзетулер енгіздім және неліктен?	сабағыңыздың тақырыбына сәйкес келетін сұрақтарға жауап беріңіз.
--	--

Тақырып 33: Сәндік пейзаж.

Сабақтың мақсаты:

Білімділік: Пейзаждың өркендеуі жайлы қысқаша мағлұмат беру.

Дамытушылық: Сабақ оқытудың негізгі үрдісін есте қалдыру, оқушы санасына терең сіңіру.

Тәрбиелілік: Табиғатты аялауға және қорғауға баулу; табиғат сұлулығын сезінуге, көре білуге үйрету.

Сабақ әдісі: Сұрақ-жауап, түсіндіру, сурет салу.

Құрал-жабдықтар, көрнекті құралдар: Дидактикалық материал, табиғат көрінісі бейнеленген суреттер, кітаптар, сөзжұмбақ, плакаттар, альбом, жәй қалам, т.б.

Сабақтың өгу барысы:

I. Ұйымдастыру кезеңі.

1. Оқушылармен амандасып, түгелдеу.

2. Құрал - жабдықтарын тексеріп, назарын сабаққа аудару.

Кіріспе бөлім:

Пейзаж жанры жайлы оқушыларға түсіндіремін.

Пейзаж – француз сөзі, ландшафты, табиғатты бейнелеу. Пейзаж дербес жанр ретінде Қытайда, Жапонияда және басқа шығыс елдерінде, сондай-ақ Еуропада дамыған. Пейзаж қайсыбір жерлерді жай ғана айнытпай бейнелей салу емес, онда суретшінің сезімдері мен ойларын берудің үлкен мүмкіндіктері жатыр. Адам өмірімен салыстырып қарағанда табиғат өмірі мәңгілік сияқты болып көрінеді. Пейзаж өнері де әр алуан. Кейбір пейзаждар табиғаттың өмірде бар нақты көрінісін бейнелесе, енді біреулері суретшінің қиялынан туады. Ондай шығармалардың бәрінде де суретшілер табиғаттың мінез - құлқын айнытпай беруге тырысады.

Пейзаж жеке жанр ретінде портреттен анағұрлым кешірек қалыптасты. Алайда алғашқы адамдардың жартастарға салған өрнектерінен олардың тірі табиғат элементтерін бейнелеудегі алғаш талпыныстарын байқауға болады. Белгісіз суретшілер балықтары бар

өзінді, құстар қалықтаған аспанды, жағалаудағы ағаштарды бейнелеген. Бірақ жартастардас суреттердің бәрі схемалы түрде болды. Біртіндеп пейзаж нақтылана түседі. Ол жеке-дара қалыптаспастан да, мысалы, Египет мазарлы қабырғаларындағы сурет сияқты әдемі фон болып қала берді. Көне Римде үй қабырғалары суреттермен әшекейленген. Қабырғалардағы суреттер құдайлар мен батырлардың ерлік істерінен хабар береді.

Живопись орындалу ерекшелігіне қарай бірнеше жанрға бөлінеді. Живопись өнерінің пейзаж жанрына тоқталамыз. Көз алдымызға күз мезгілін елестету. Күзде қандай өзгерістер болады:

Күн суытады

Егін жиналады.

Ағаштардың жапырақтары сарғайып түседі

Құстар жылы жакқа ұшып кетеді.

Ал енді балалар бүгін біз «Сәндік пейзаж» тақырыбына өтетін сабағымызды бастаймыз.

Ең алдымен оқушылар үш топқа бөлінеміз. Қолдарына берілген суреттер бойынша «Күз», «Қыс», «Көктем» тобына бөлініп, жайғасындар. Өздеріңіз топтарыңызбен ақылдасып, топ басшысын сайлайсыздар.

Сіздерге сәттілік тілеп, ойынымыздың шарттарымен таныстырып, өтейін.

Топпен жұмыс.

Мозайка.

Кім жылдам?

Ойлан тап.

Қылқалам шебері.

Қорытынды.

Үйге тапсырма.

Топпен жұмыс.

Бұл ойынымызда оқушылар сендерге мен ақ қағаз беремін. Сендер топтарыңмен бірге бейнелеу өнерінің түрлерін жазып бересіздер.

Мозайка.

Бұл ойынымызда шарты, сендерге мен кесілген суреттер беремін. Сендер сол суреттердің ішінен бір мезгілдің суретін дұрыс құрастырып, қай мезгілге жататынын ажыратып бересіндер, және де сол мезгілге қажетті заттар немесе киімдерді жандарына бейнелеп бересіндер.

Кім жылдам?

Оқушылар әр топқа үш сұрақтан қойамын. Топтарыңмен бірлесіп, ақылдасып жауап бересіндер. Топ басшы бағалап отырады.

«Күз» тобының сұрақтары.

Сәндік әшекей бұйымдарды кім жасайды? (Зергер)

Суға тез еритін бояу. (Аквафель)

Ғимараттар мен үйлерді салу өнері. (Сәулет өнері)

Жылдам жүгіріп салынатын сурет. (Нобай)

«Қыс» тобының сұрақтары.

Ермексаз бен сабалшықтан жасау өнері. (Мүсін)

Ақ, қара штрихтармен салынған сурет. (Графика)

Өлі табиғат ұғымын білдіретін жанр. (Натюрморт)

Жобалық сурет. (Эскиз)

«Көктем» тобының сұрақтары.

Негізгі үш түсті атап бер. (Қызыл, көк, сары)

Түстер ерекшелігіне қарай екіге бөлінеді, атап бер. (Жылы және суық)

Мағаға бояумен салынған сурет. (Батик)

Адам келбетін бейнелеу. (Портрет)

Ойлан тап.

Бұл ойынымызда оқушылар мен сендерге таблица сызылған қағаз беремін. Сендер дұрыс жауаптарын тауып, әріптермен көрсетесіндер.

Топ басшы өздерінің тобындағы дұрыс жауап берген оқушыларға баға қойып отырады.

«Күз» тобы	
а) Натюрморт	б
ә) Тұрмыстық жанр	а
б) Мифтік жанр	ә

Аңыз-әңгімелер, ертегілерге байланысты салынған суреттер.

Француз сөзі.
Қазақша жаныз сөзтарды бейнелеу дегенді білдіреді.

Әр халықтың тұрмыс – тіршілігін бейнелеу.

«Қыс» тобы	
а) Маринистік жанр	б

Соғыс тақырыбына салынған суреттер.

а) Портрет жанр	Орыстың "море" сөзінен шыққан. А өзен, не көл, теңіз не көріністерін бейнелеу.
б) Батальдық жанр	Адам келбетін бейнелеп салу.

«Көктем» тобы	
а) Пейзаж	Тарихта болған оқиғаларды көркем бейнелеу.
ә) Анималистік жанр	Француз сөзі. Қазақша қоршаған ортаны, табиғат көрінісін бейнелеу түрде көрсетуді білдіреді.
б) Тарихи жанр	Жан-жануарларды, аң - құстарды бейнелеу.

Қылқалам шебері.

Ал, енді оқушылар сендерге барлықтарына боялмаған сурет беремін. Сендер сол суреттерінді дұрыс бояп, қай мезгілге жағатынын айтып бересіңдер.

Қорытынды: Күніміз ашық болсын!

Түніміз тыныш болсын!

Ауамыз таза болсын!

Суымыз мөлдір болсын!

Оқушылар бүгін барлығың сабаққа өте жақсы қатыстыңдар, рахмет. Сендерге сабақ қызықты өтті ме және ұнады ма? Нені үйрендіңдер? Бағалау.

Үйге тапсырма беру: Күз көрінісін бейнелеп келу.

Тақырып 34: Адам бейнесінің конструктивті суретінің ерекшеліктері.

Мақсаты:

Білімділік: Адам анатомиясы туралы түсінік беру, адам тұлғасының құрылымын көрсетіп, оқушыларды сауатты сурет салуға үйрету.

Дамытушылық: Сурет салудың заңдылықтарын меңгерту арқылы, адам пропорциясын, пішінін дұрыс салу жолдарын үйрету.

Оқушыларды көзбен, елестете біліп, дұрыс бейнелей білуге баулу. Көлеңке мен жарықты сауатты бейнелеуге үйрету. Өнер түсінігін қалыптастыру. Атақты суретшілердің туындыларымен таныстық.

Тәрбиелік: ұқыптылыққа, тазалыққа тәрбиелей келе, эстетикалық тәрбие беру.

Сабақтың көрнекіліктері: Адам тұлғасының салыну кезендері бейнеленген плакат, тақырып жазылған плакат, тұлғаның салыну жолдары.

Сабаққа қажетті құрал жабдықтар: Формат А3, қарындаш, өшіргіш, ұшпағыш.

Сабақтың барысы:

I. Ұйымдастыру кезеңі.

II. Білімдерін тексеру.

III. Жаңа тақырыпты түсіндіру.

IV. Тапсырмаларды орындау.

V. Сабақты бекіту.

VI. Үйге тапсырма беру.

Сабақтың барысы:

I. Ұйымдастыру кезеңі.

Оқушылармен амандасып, түгендеп, сабаққа көңілдерін аудару. Адам анатомиясының құрылымын үйрету арқылы сауатты сурет салуға баулу. Ең алдымен бейнеленетін заттың жалпы пішінін қағаз бетіне дұрыс белгілеуден бастау қажет. Ол үшін оқушыларға бейнелеу өнеріне байланысты заңдылықтардан бірнеше теориялық сұрақтар қойып.

II. Білімдерін тексеру:

Оқушылар жаңа сабаққа көшпес бұрын, өткен сабақты есімізге түсірейік. Өткен сабақта біз адам басының суретін бейнеледік. Адамның басын салу үшін нені білу керек? Өткен сабақта не ұқтық? Өткен сабақты қорыту ретінде « адам басының құрылысын білеміз бе?» атты сұрақ-жауап ойынын өткізейік.

«Адам басының құрылысын білеміз бе? ойыны:

Мұғалім адам басының суретін тақтаға іледі, және балаларға сұрақтар:

Адам басының суретін салу үшін нені білу керек? (Бас сүйек құрылысын) Бастың негізгі мүшелері көз, ауыз, мұрын, құлақты жасау үшін бастың құрылысын қанша бөлікке бөлеміз? (үш бөлікке және көз, ауыз сызықтарын бөліктің ішінен табу)

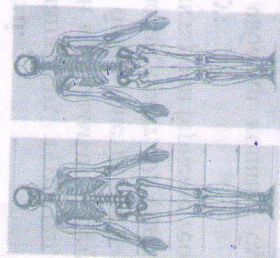
Бастың негізгі мүшелері көз, ауыз, мұрын, құлақты жасау үшін қандай геометриялық денелерді қолданамыз. (Көзді-шарға, ауызды - параллелепипедке, мұрынды-призмаға, құлақты - овалға жұмыртқаға).

III. Жаңа тақырыпты түсіндіру.

-Балалар, бүгінгі өтетін сабағымыздың тақырыбы: «Адам бейнесінің конструктивті суретінің ерекшеліктері». Бүгінгі сабақта Адам анатомиясымен танысып, Адам тұлғасын белгілейтін өлшем бірліктерін қолдана отырып адам тұлғасын бейнелеуді үйренеміз. Сондықтан да жаңа сабақты мұқият тыңдап қатысып отырайық.

Портрет-өздерің білетіндей бейнелеу өнерінің бір жанры болып табылады. Портрет-(французша бейнелеу) Белгілі бір адамның көркем бейнесі деген ұғымды білдіреді. Портрет салтанатты, камералық және тек адамның басын қана бейнелейтін және автопортреттер болып бөлінеді. Көбіне суретшілер адамды алдынан бейнелейді, мұндай бейнелеу *анфас* деп аталады. Портретте ұқсастығын қана беріп қоймай, суретші бейнеленген адамның сырын, оның ішкі дүниесін ашу керек.

Адам тұлғасын бейнелеу үшін оның скелетімен танысқан жөн. Адам скелеті негізінен 3 бөлікке бөлінеді олар бас сүйегі, кеуде бөлігі және қол-аяқ сүйектері. Адам скелетінің негізгі тірегі-омыртқа дінгегі 3 бөлікке бөлінеді. Мойын, кеуде бел омыртқалар.

Адам тұлғасын салға оның пропорциясын белгілейтін, өлшем бірліктері адам басымен өлшенеді. Мөлшермен 8 бөлікке бөлінеді. Адам бойына байланысты 7 немесе 7,5 бөлікке бөлінеді. Бас пен кеуде қосындысы адам бойының жартысы болып табылады.

Суреттің қағазға орналасуын, композициялық құрылымын долбар сызықтармен шешкеннен кейін кейіпкердің құрылысын тұрғызуға көшеміз.

V. Жаңа сабақты қорыту.

4. Суретті көрмеге қойып, оқушылармен пікірталас өткізу.

Сурет салу кезінде үлкен белшектерге пропорциялық қатынастарды анықтай отырып, адам денесінің мүшелерін біржолата анықтауға көшеміз. Адам суретінің жарық пен көлеңкесін айқындаймыз. Адам тұлғасын мұқият қарар болсақ бастан табанға дейінгі аралықта жарық біртіндеп қоюланып көлеңкеге ұласады. Бейнеленетін заттардың көлемінің күрделілігіне қарай 3-4 немесе одан да көп кезендерден тұратынын білеміз. Бүгінгі біздің адам тұлғасын бейнелеу үшін бір оқушыны ортаға шақырамыз.

IV. Тапсырмаларды орындау.

1. Тірек сызықтармен адам тұлғасын салу.
2. Оқушылар адам денесінің формасы мен пропорциясын анықтап, скелет сүйектерін ойша байланыстырып отыру керек.

Атақты суретшілердің туындыларын мысалға келтіру:

3. Адам тұлғасына түскен жарық пен көлеңкенің алып жатқан орындарын анықтап, олардың шекараларын белгілейміз. Суреттің өнін айқындағанда тұлғаның ең жарық, ең қараңғы жерін анықтап алу керек. Затты штрихтауды меншікті көлеңкеден бастаған жөн. Меншікті көлеңке дегеніміз – заттың сәуле түспеген бетінде пайда болған көлеңке. Жарық деп – табиғи сәуле мен жасанды жарық түскен бетті айтамыз. Түспе көлеңке дегеніміз – нақты бейнеленген тұлғаның бетіне түскен көлеңке. Жартылай көлеңке дегеніміз – меншікті көлеңке мен жарықтың арасында пайда болған көлеңке. Адам тұлғасының жарық көлеңкесін штрихтау арқылы олардың пішінін, көлемін шығарамыз. Штрихтың қоюлығы мен жиілігі, бағыты нәрсеңнің нендей материалдан істелгендігі мен оның бетінің өзіне тән ерекшелігін көрсететіндей болуы керек екенін ерекше айтамыз.

4. Суретті көрмеге қойып, оқушылармен пікірталас өткізу.

Оқушылар, тақтадағы ілулі тұрған адам тұлғасының салыну жолдарына назар аударайық. Бұл суретте адам тұлғасы бейнеленген. Бүгінгі түсіндірілген сабаққа шолу жасайық. Адам тұлғасын еске түсірейік.

1. Бас сүйектері - адамның бас сүйектері мыналар: маңдай сүйегі, самырай сүйегі, төбе сүйегі, мұрын сүйегі, үстіңгі жақ сүйегі, астыңғы жақ сүйегі. Жалпы адам басының қаңқасы екіге бөлінеді, олар: жоғарғы ми сауықты, төменгі (ми, сауыты) бет бөлігі. Бастың негізгі мүшелері: Көз, мұрын, ауыз,

2. Кеуде бөлігі – Бас сүйегінен омыртқа жотасы созылады. Омыртқа жотасының бір бөлігінде кеуде сүйектері орналасады. Онда қабырғалар мен тас сүйегі бар, жауырын, жамбас сүйектері бар. Омыртқа жотасы 33 - 34 омыртқадан тұрады. Адамда 12 жұп қабырға болады.

3. Қол - аяқ сүйектері – Қол сүйектері: тоқпан жілік, кәрі жілік, қол басы сүйектері. Аяқ сүйектері: ортан жілік, асықты жілік, табан сүйектерінен тұрады. Қол мен аяқтың сүйектері бір - бірімен буын арқыла

4. Тұлға адам басының биіктігімен өлшенеді. Мөлшермен 8 бөлікке бөлінеді. Кейде адам бойының ауытқуларына байланысты жеті немесе жеті жарым бөлікке бөлінуі де мүмкін. Бірінші сызық - бастың жоғарғы нүктесінен иекке дейін, екіншісі - иектен бастап тас сүйектің ұшына дейін, үшіншісі - тас сүйектің ұшынан кіндікке дейін, төртіншісі - кіндіктен шаттың сызығына дейін, бесіншісі - жамбас сүйектен тізге дейін, алтыншысы - тізеден сирақ сүйекке дейін, жетіншісі - сирақ сүйектен аяқ басы сүйектеріне дейін.

Сұрақтар:

1. Адам тұлғасы неше бөліктен тұрады?
2. Суреттен бас, кеуде, қол - аяқ сүйектерін көрсет?
3. Бас сүйектерін ата?
4. Кеуде бөлігіндегі сүйектерді ата?
5. Адамда қанша омыртқа, қанша қабырға бар?
6. Қол - аяқ сүйектерін ата?
7. Адам тұлғасы неше бөлікке бөлінеді? (суреттен көрсет.)

Жауаптар:

1. Адам тұлғасы үш бөлікке бөлінеді.
- 2.
3. Бас сүйектердің негізгі сүйектері: маңдай сүйек, самырай сүйек, төбе сүйек, мұрын сүйек, үстіңгі жақ сүйегі, астыңғы жақ сүйек.
4. Кеуде бөлігіндегі сүйектер: тас сүйек, омыртқа сүйек, омыртқа

жотасы, қабырғалар, жауырын, жамбас сүйектер.

5. Адамда 33 - 34 омыртқа, 12 жұп қабырға бар.

6. Қол сүйектері: Тоқпан жілік, кәрі жілік, қол басы сүйектері. Аяқ сүйектері: Ортан жілік, асықты жілік, табан сүйектер.

7. Адам тұлғасы 8 бөлікке бөлінеді.

VI. Бағалау

Сабаққа жақсы, белсенді қатысқан оқушыларды атап айтып, жақсы салынған суреттерді көрсетіп, баға беру.

VII. Үйге тапсырма беру: Қозғалыстағы адам тұлғасының долбарын салу.

Қорытынды

Ұсынылып отырған жинақ бейнелеу өнері пәнінің бағдарламалық мазмұнын тереңдегіп меңгеруді көздейді. Оқушыларға бейнелеудің әр түрлі әдіс-тәсілдерін меңгеруді, дағдыларын дамытуды, сонымен қатар көркемдік бейне жасаудың көп қырлы мүмкіндіктерін көрсетуді мақсат етеді. Бағдарлама көркем бейнелеудің барлық оқу мәселелері негізінде құрылды. Білімнің беріктігін қамтамасыз ету үшін баланың шығармашылық қабілетін дамыта түсу үшін, оқушының дарындылығын тану үшін бейнелеу өнері пәнінен қызықты мәліметтерге баса назар аударылды.

Жинаққа әртүрлі сабақ жоспарлары мен дидактикалық ойындар енді.

Бағдарламадағы практикалық жұмыстар графика, кескіндеме, мүсін, сәндік қолданбалы жұмыстар сияқты сабақ түрлері арқылы жүзеге асырылады. Бұл әдістемелік құрал осы аталған оқу мәселелерінің барлығын қамтиды. Мұнда заттың өзіне қарап сурет салуға, табиғат пен өмірдегі көргендерін жатқа немесе елестету арқылы бейнелеуге, бейнелеудің дәстүрлі емес тәсілдерімен сурет салуға бағытталған мүмкіндіктер қарастырылған. Оқу бағдарламасындағы кейбір тақырыптарды бір сағатта бейнелеу мүмкін емес, сондықтан бір тақырыпты бірнеше сабақ өткізу жоспарланды. Бағдарламада кескіндеме өнерінің натюрморт, пейзаж, портрет, анималистік, ертегі жанрларында және әр түрлі тақырыпта суреттер салу қарастырылды.

ҚОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Грабарь И.Э. «Серов – рисовальщик». М, «Академия художеств СССР», 1961ж
2. Кузин В.С. «Вопросы изобразительного творчества». М, «Просвещение», 1971ж.
3. Кузин В.С. «Наброски и зарисовки». М, 1981ж.
4. Паррамон Х.М. «Основы рисунка». М, 1994ж.
5. Ростовцев Н.Н. «Академический рисунок». М, «Просвещение», 1973ж.
6. Ростовцев Н.Н. «Учебный рисунок». М, 1985ж.
7. Ростовцев Н.Н. «История методов обучения рисованию. Русская и советская школа рисунка». М, 1982ж.
8. «Учебный рисунок в Академии художеств». М, 1990ж.
9. «Школа изобразительного искусства» 10 томдық шығарма. М, «Академия художеств СССР», 1961ж.
10. Г.Қажиева. «Балаларға қосымша білім беру ұйымдарында оқу-тәрбие үдерісін ұйымдастыру және басқару» Алматы, 2014
11. Наралиева Рахила Тұрсыновна «Оқу бағдарламасы туралы нұсқаулық»
12. Ақбаева Ш.Ә «Бейнелеу өнерін оқыту» Алматы, 2007.
13. Жалпы білім беретін мектептерге арналған «Бейнелеу өнері» 1-6 сыныптарға арналған оқулықтар.
14. Ғаламтор сайттарына жарияланған мақалалар.
15. «Бейнелеу өнері және сызу» Республикалық оқу танымдық журналдары.